

"Subiektnist Ukrainy v suchasnomu sviti: otsinky, stratehii, prohnozy. Analytychna dopovid" [Subjectivity of Ukraine in the Modern World: Assessments, Strategies, Forecasts. Analytical Report]. Kyiv : Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 2020. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/subiektnist_ukrainy.pdf

"Tsyfrovi finansy yak osnova vidnovlennia ekonomiky Ukrainy: u Kyievi proishla konferentsiia Digital Lending" [Digital Finance as the Basis of the Recovery of the Ukrainian Economy: The Digital Lending Conference Was Held in Kyiv]. *fintech insider*. March 14, 2023. <https://fintechinsider.com.ua/czyfrovi-finansy-yak-osnova-vidnovlennya-ekonomiky-ukrayiny-u-kyievi-proishla-oflajn-konferenciya-digital-lending/>

Tovstyzhenko, A. "Analitiki porakhuvaly kilkist bezrobitnykh v Ukraini ta padinnia dokhodiv naselennia u 2022 rotsi" [Analysts Have Calculated the Number of Unemployed People in Ukraine and the Drop in Income of the Population in 2022]. *Dzerkalo tyzhnia*. December 30, 2022. <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/>

analitiki-porakhuvali-kilkist-bezrobitnikh-v-ukrajini-ta-padinnja-dokhodiv-naselennja-u-2022-rotsi.html

"USAID, the National Bank of Ukraine, and the Independent Association of Banks of Ukraine Challenge FinTech Industry to Develop Technology for Benefit of Ukrainian Users of Financial Services". <https://bank.gov.ua/en/news/all/nbu-usaid-ta-nabu-ogolosili-vikliki-finteh-sektoru-schodo-rozrobki-tehnichnih-rishen-dlya-ukrayinskih-koristuvachiv-finansovih-poslug>

Yaremenko, O. "Instytutsiini mekhanizmy rukhu i rozvazannia superechnostei hlobalizatsii ta lokalizatsii" [Institutional Mechanisms of Movement and Resolution of Contradictions of Globalization and Localization]. *Ekonomichni superechnosti hlobalizatsii ta lokalizatsii v umovakh hibrydnoi viiny ta pisliavoiennoi rekonstruktsii*. <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Ec-superech-globaliz-ta-localiz-v-umomah-gibryd-viiny.pdf>

Yaremenko, O. L. et al. *Upravlinnia rozvytkom subiektiv hospodariuvannia* [Development Management of Business Entities]. Kharkiv: Vyd-vo NUA, 2008.

УДК 336.7

JEL: E42; E52; E58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-248-257>

УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ВАЛЮТИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ

©2023 МАСЛОВ Д. С.

УДК 336.7

JEL: E42; E52; E58

Маслов Д. С. Упровадження цифрової валюти центрального банку в Україні: аналіз і перспективи

Метою статті є аналіз перспектив упровадження цифрової валюти центрального банку в українській економіці. Е-гривня може стати альтернативою традиційним інструментам платіжних операцій, забезпечуючи простішу, захищенішу та надійнішу можливість здійснювати оплати за послуги, товари та різноманітні транзакції. У статті розглядаються питання впровадження е-гривні як цифрової валюти центрального банку в Україні. Розглянуті питання пов'язані з економічною сутністю е-гривні, досліджено еволюцію форм грошей, виділено основні характеристики цифрової валюти центрального банку, оцінено стан платіжної інфраструктури в Україні та можливості її використання для впровадження е-гривні. На основі проведеного аналізу зроблено такі висновки щодо перспектив упровадження е-гривні в Україні. Інфраструктура для безготівкових розрахунків в Україні добре розвинена. У країні діє велика кількість засобів для операцій з платіжними картками, зокрема платіжні термінали в торговельній та сервісній мережах. У сусідніх Польщі та Румунії є більша кількість терміналів у розрахунок на 100 осіб, водночас в Україні більша частка безготівкових платежів порівняно з даними країнами. І обсяг цих безготівкових операцій постійно зростає. Це пояснюється тим, що в Україні добре розвинуто інфраструктуру для платежів з картки на картку, що не потребує додаткового обладнання для операцій з платіжними картками. Порівняно меншу кількість засобів для операцій з платіжними картками можна не вважати показником менш розвинутої платіжної інфраструктури. В Україні спостерігається зростання кількості безконтактних карток і токенизованих карток. Враховуючи дані фактори, можна зробити висновок про те, що платіжна інфраструктура є досить розвинутою для впровадження цифрової валюти центрального банку, якою буде е-гривня. Впровадження е-гривні в Україні є реалістичним і може мати позитивний вплив на розвиток економіки та фінансової системи України.

Ключові слова: е-гривня, цифрова валюта центрального банку, цифрова валюта, платіжна система, цифровізація, гривня.

Рис.: 10. **Бібл.:** 17.

Маслов Дмитро Сергійович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу розвитку підприємництва, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (Французький бульвар, 29, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: dmitrymaslov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1721-8319>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/E-7081-2014>

UDC 336.7

JEL: E42; E52; E58

Maslov D. S. Introduction of the Central Bank's Digital Currency in Ukraine: Analysis and Prospects

The aim of the article is to analyze the prospects for the introduction of the central bank's digital currency in the Ukrainian economy. The e-hryvnia can become an alternative to traditional payment transaction instruments, providing a simpler, more secure, and more reliable ability to make payments for services, goods, and various transactions. The article discusses the introduction of the e-hryvnia as a digital currency of the central bank in Ukraine. The issues related to the

economic essence of the e-hryvnia are considered, the evolution of forms of money is studied, the main characteristics of the central bank's digital currency are highlighted, the state of the payment infrastructure in Ukraine and the possibility of its use for the introduction of the e-hryvnia are evaluated. On the basis of the carried out analysis, the following conclusions are made regarding the prospects for the introduction of the e-hryvnia in Ukraine. The infrastructure for cashless payments in Ukraine is well developed. The country has a large number of means for transactions with payment cards, including payment terminals in retail and service networks. Neighboring Poland and Romania have a larger number of terminals per 100 people, while Ukraine has a larger share of cashless payments compared to these countries. And the volume of these non-cash transactions is constantly growing. This is due to the fact that Ukraine has a well-developed infrastructure for card-to-card payments, which does not require additional equipment for payment card transactions. A comparatively smaller number of funds for payment card transactions may not be considered an indicator of a less developed payment infrastructure. In Ukraine, there is an increase in the number of contactless cards and tokenized cards. Taking into account these factors, it can be concluded that the payment infrastructure is sufficiently developed for the introduction of a central bank's digital currency, which will be the e-hryvnia. The introduction of the e-hryvnia in Ukraine is realistic and can have a positive impact on the development of the economy and financial system of Ukraine.

Keywords: e-hryvnia, central bank's digital currency, digital currency, payment system, digitalization, hryvnia.

Fig.: 10. **Bibl.:** 17.

Maslov Dmytro S. – PhD (Economics), Senior Research Fellow of the Department of Enterprise Development, Institute of Market Problems and Economic-Ecological Research of NAS of Ukraine (29 Frantsuzkyi Blvd., Odesa, 65044, Ukraine)

E-mail: dmitrymaslov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1721-8319>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/E-7081-2014>

Сучасні технології, зокрема кіберфізичні системи та блокчейн, стали джерелом нових можливостей для розвитку фінансової сфери та бізнесу. У цьому контексті цифрові валюти центральних банків (ЦВЦБ) можуть відігравати важливу роль. Національний банк України досліджує цифрові валюти центральних банків та розробляє проект створення власної цифрової валюти «е-гривні». Е-гривня буде електронною формою національної грошової одиниці України, що буде емітуватися централізовано Національним банком і виконувати всі функції грошей, доповнюючи, а не замінюючи готівку та безготівкові форми грошей [1]. Серед очікуваних ефектів від упровадження ЦВЦБ розглядаються зростання фінансової інклюзії, зменшення витрат на забезпечення функціонування монетарної системи країни, зменшення використання традиційної готівки. Водночас доцільним є дослідження питань, пов'язаних з потенціалом впливу запровадження е-гривні на бізнес-процеси, що відбуваються в економіці України. Майже 90% центральних банків світу займаються розробкою та впровадженням проектів цифрових валют центральних банків [2].

Е-гривня може стати альтернативою традиційним інструментам платіжних операцій, забезпечуючи більш просту, захищену та надійну можливість здійснювати оплати за послуги, товари та різноманітні транзакції.

Дослідження цифрових валют центрального банку в основному проводять дослідницькі відділи центральних банків, великих приватних банків і міжнародних фінансових організацій. Серед них М. Давудалгоссейні, Ф. Ріваденейра, В. Енгерт і Б. Фунг з Дослідницького банку Канади; Т. М. Гріф-

фолі, М. Періа, І. Агур, А. Арі, Дж. Кіфф, А. Попеску, К. Рошон, К. Лагард від Міжнародного валютного фонду; М. Кумхоф і К. Ноон з Банку Англії; А. Коссе та І. Маттеї з Банку міжнародних розрахунків; Ю. Кім, О. Квон з Банку Кореї; М. Бруннермаєр і Ж.-П. Ландау з Європейського парламенту; А. Ферн і К. Сондерс з податкової та митної служби уряду Сполученого Королівства; В. Гоел, Д. Махаджан, М.-К. Надо, О. Сперлінг і С. Йе з McKinsey; А. Германс, А. Яніро, У. Кочанська, В.-М. Тормалехто, А. ван дер Краай та Дж. М. Вендрелл Сімон з Європейського центрального банку та ін. Основними проблемами, яким приділяється увага, є вибір способу впровадження цифрової валюти центрального банку, наслідки такого впровадження для національних фінансових систем та економічного зростання та розвитку.

Водночас недостатньо дослідженим залишаються перспективи впровадження ЦВЦБ в українській економіці.

Метою статті є аналіз перспектив упровадження цифрової валюти центрального банку в українській економіці.

У статті розглядаються питання впровадження е-гривні як цифрової валюти центрального банку в Україні. Розглянуті питання пов'язані з економічною сутністю е-гривні, досліджено еволюцію форм грошей, виділено основні характеристики цифрової валюти центрального банку, оцінено стан платіжної інфраструктури в Україні та можливості її використання для впровадження е-гривні.

Цифрові валюти центральних банків визначають як цифрову форму фіатних грошей [3; 4], або як зобов'язання центрального банку, виражені в наявній одиниці обліку, що можуть служити засобом як обігу, так і заощадження [5]. Ці визначення цілком можна розглядати як тотожні, бо фіатні гроші і раніше майже завжди розглядалися як

Статтю написано в рамках виконання НДР «Адаптивне управління бізнес-процесами в умовах цифровізації економіки України» (шифр: 3.1.8.75/Б).

зобов'язання центрального банку. Насправді, фіатні гроші як у друкованій, так і в цифровій формі не є борговими зобов'язаннями.

НБУ справедливо розглядає цифрову валюту центрального банку як нову еволюційну форму грошей [1, с. 9], але не наводить чіткого визначення, в чому саме полягає еволюційна відмінність цифрової валюти центрального банку від попередніх форм грошей. Якщо цифрова валюта не витіснить інші форми грошей, а буде існувати поряд із ними, чи не є це іншим видом грошей, а не новою, еволюційною формою? Чи є цифрова валюта центрального банку лише новою формою грошей, чи також відбуваються зміни у грошових відносинах? З якої точки зору розглядається еволюція форми грошей?

У класичному розумінні перші гроші мали носій у вигляді дорогоцінних металів – золота та срібла. Якщо брати до уваги всезагальну форму вартості – коли один товар знаходився в еквівалентній формі вартості стосовно багатьох товарів у відносній формі вартості – можна також розглядати різноманітні носії, такі як хутро тварин, мушлі, сіль, корисні копалини – все, що прийнято називати «товарними грошима». З огляду на те, що дійсно всезагальними стали гроші у вигляді золота та срібла, доцільно називати їх грошима з дорогоцінних металів або металевими грошима.

Наступним етапом еволюції стали гроші на паперових і пластикових носіях, які можна об'єднати під назвою друкованих грошей. Після друкованих з'явилися гроші на цифрових носіях, куди відносять і приватні електронні гроші, і безготівкові кошти на банківських рахунках, і криптовалюти, і цифрові валюти центральних банків. Технологія блокчейн, на якій будуються приватні криптовалюти та ЦВЦБ, може бути використана для токенизації цінних паперів, наприклад ОВДП. Також ЦВЦБ може бути запрограмована на оплату лише конкретних видів товарів та не підходити для оплати інших. У цьому сенсі носій грошових відносин відрізняється від попередніх форм цифрових грошей, оскільки надає нові функціональні можливості. За матеріальним носієм ЦВЦБ є новим етапом еволюції форми грошей. Таким чином, можна визначити цифрову валюту центрального банку як *нову еволюційну форму грошей, матеріальний носій якої надає більш широкі функціональні можливості, зокрема такі, як токенизація інших цінних паперів.*

ЦВЦБ має потенціал повністю змінити парадигму монетарної політики, надати нові інструменти для регулювання грошової маси. Алгоритм ЦВЦБ може дозволити емітенту регулювати кількість ЦВЦБ на пряму на рахунках користувачів (якщо такий алгоритм буде обрано), а не обмежуватись лише такими загальними непрямими методами, як облікова ставка, операції з купівлі та продажу державних цінних паперів, операції на валютному ринку. ЦВЦБ може

дати змогу регулювати, на що саме витрачають кошти користувачі без запровадження адміністративних чи податкових обмежень. ЦВЦБ також зможе через токенизацію державних облігацій та депозитних сертифікатів посунути комерційні банки в механізмі монетарного впливу на економіку та розповсюджувати цінні папери на пряму користувачам. Зараз основні доходи від державних облігацій та депозитних сертифікатів концентруються в банках, які через це не поспішають кредитувати приватний сектор.

Специфіка функціонування цифрової валюти центрального банку в Україні залежить від того, яку схему впровадження обере НБУ.

Для оцінки перспектив впровадження е-гривні в Україні доцільно проаналізувати показники, що можуть свідчити про ступінь готовності платіжної системи України, з одного боку, та бізнесу і домогосподарств, з іншого боку, до впровадження цифрової валюти центрального банку.

Оскільки е-гривня буде саме цифровою валютою центрального банку, то доцільно звернути увагу на показники розвитку саме цифрової платіжної інфраструктури, носіїв цифрових грошей.

Важливим індикатором зростання готовності української платіжної системи до впровадження е-гривні є показник питомої ваги безготівкових платежів. Оскільки безготівковими платежами вважаються платежі без використання паперових банкнот і металевих монет, тобто перекази за посередництва електричних сигналів, то майбутні платежі з використанням е-гривні також можна буде вважати безготівковими в цьому сенсі. Хоча з економічної точки зору е-гривня може використовуватися як готівка, про що зазначає також НБУ [1, с. 3]. Цифрова валюта центрального банку є важливою в контексті побудови безготівкової економіки (*cashless economy*). НБУ визначає ключовим показником розвитку безготівкової економіки частку безготівкових операцій від загального обсягу операцій з платіжними картками [1, с. 16].

На *рис. 1* і *рис. 2* можна побачити чітку тенденцію до зростання кількості й обсягу безготівкових платежів з використанням платіжних карток в Україні.

Частка безготівкових платежів у загальному обсязі та кількості транзакцій зростає з кожним роком. У 2014 р. частка кількості безготівкових операцій становила 55,9%, а частка обсягу – 25,0%. У 2022 р. – частка кількості безготівкових операцій зросла на 36,9 п. п., до 92,8%, а частка обсягу збільшилася у 2,7 разу – до 68,1%. Частка зняття готівки в загальній кількості та обсязі транзакцій, відповідно, зменшується з кожним роком. У 2014 р. ці показники становили: 44,1% за кількістю та 75,0% за обсягом. У 2022 р. відповідно 7,2% за кількістю та 31,9% за обсягом.

Доцільним є порівняння даних показників з відповідними показниками в Польщі та Румунії (*рис. 3, рис. 4*).

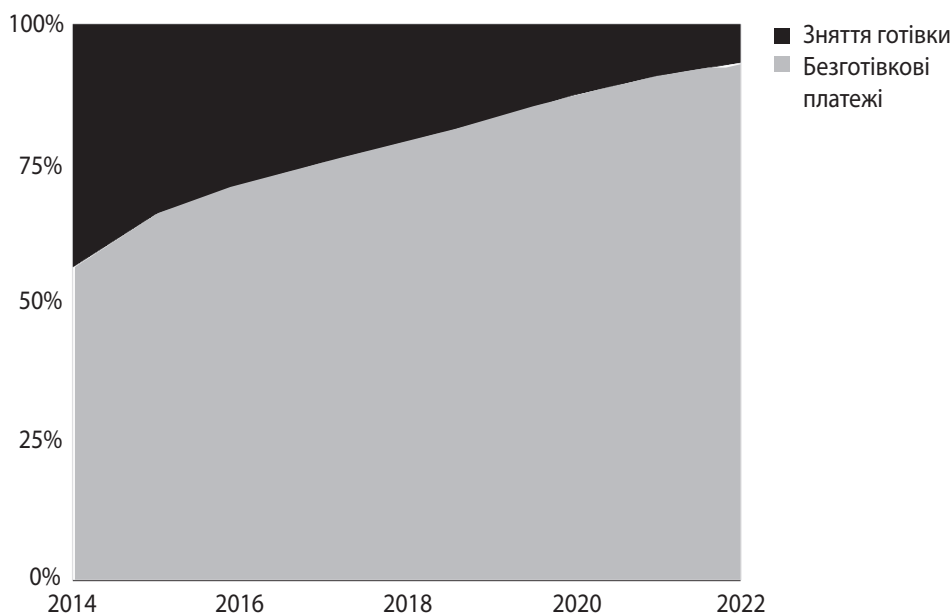

Рис. 1. Структура операцій з платіжними картками за кількістю операцій в Україні з 2014 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–9].

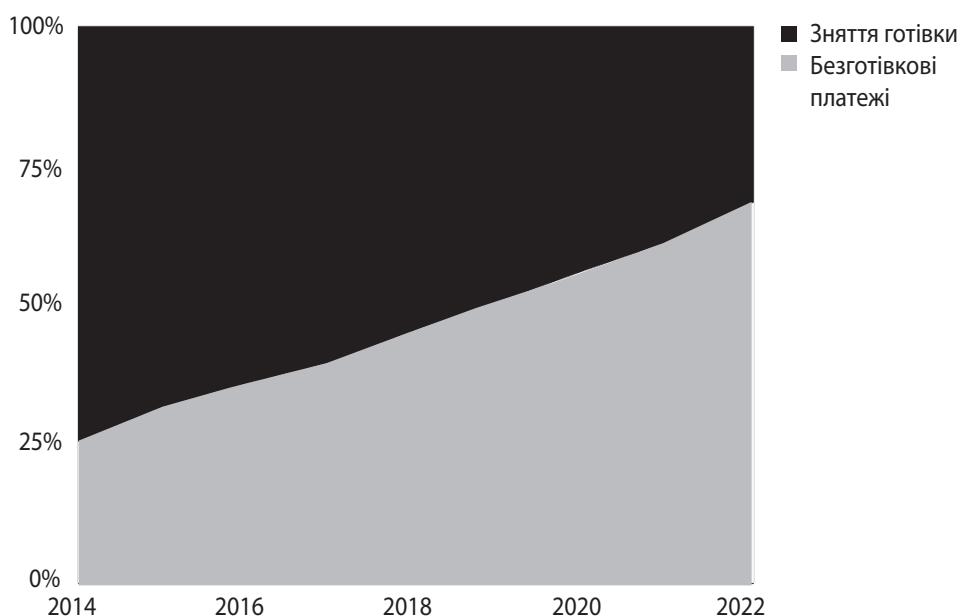

Рис. 2. Структура операцій з платіжними картками за обсягом операцій в Україні з 2014 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–9].

З даних щодо частки кількості (див. рис. 3) безготівкових операцій з платіжними картками можна зробити висновок про відставання українського показника від показників Польщі та Румунії на початку спостережень. Проте в Україні темпи зростання кількості безготівкових операцій були вищими, що дозволило випередити Румунію у 2021 р. (90,3% усіх операцій з платіжними картками в Україні та 90,1% у Румунії). Україна також майже наздогнала Польщу за відносною кількістю безготівкових операцій: у 2022 р. у Польщі було 94,2%, тоді як в Україні 92,8%. Водно-

час за абсолютним показником кількості безготівкових операцій Україна відстає від Польщі. До 2020 р. вдалося значно скоротити розрив, але в наступні два роки український показник майже не змінювався, тоді як польський продовжував швидко зростати.

З іншого боку, якщо розглядати частку безготівкових операцій з платіжними картками за обсягом (див. рис. 4), то за цим показником Україна наздогнала сусідів ще у 2018 р. і з того часу зберігає впевнене лідерство. На 2022 р. цей показник складав для України 68,1%, для Польщі – 55,6%, для Румунії – 49,7%.

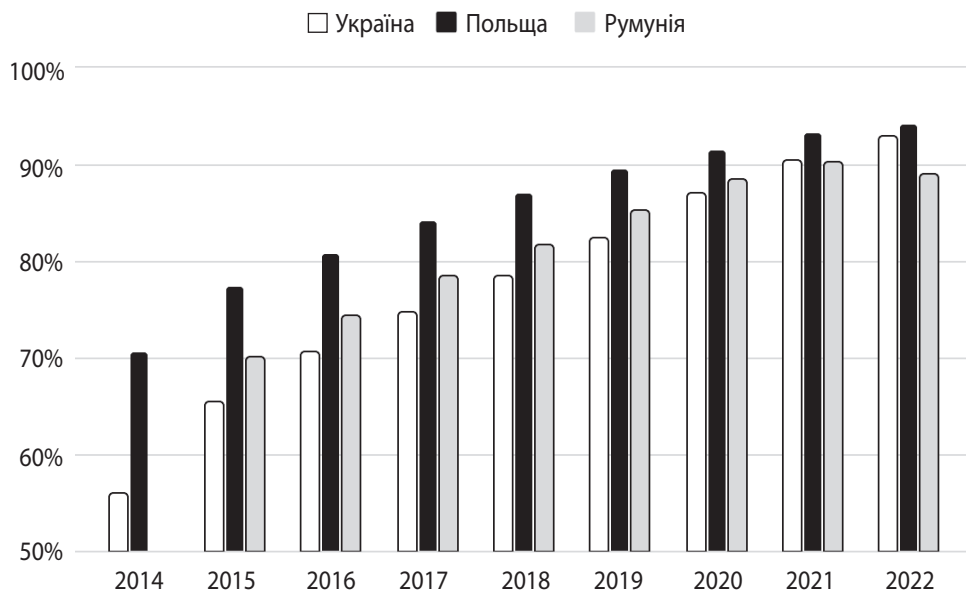

Рис. 3. Частка безготівкових операцій у загальній кількості операцій з платіжними картками в Україні, Польщі та Румунії з 2014 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–16].

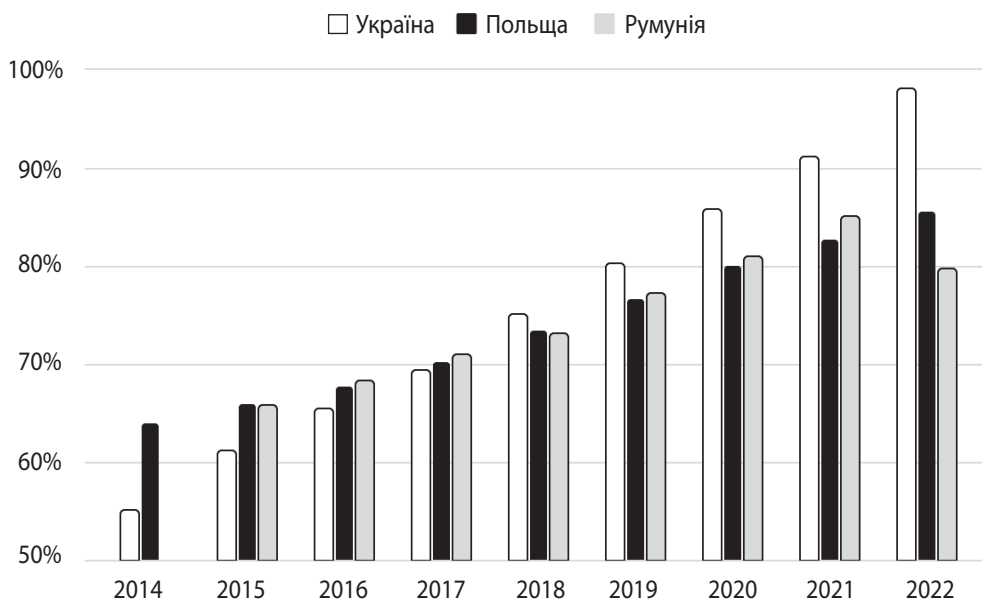

Рис. 4. Частка безготівкових операцій у загальному обсязі операцій з платіжними картками в Україні, Польщі та Румунії з 2014 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–16].

Зростання обсягу безготівкових платежів і зменшення обсягу зняття готівки є позитивними тенденціями в розрізі потенційного впровадження цифрової валюти центрального банку. Вони свідчать про те, що українці все більше переходять на безготівкові розрахунки. Це, з одного боку, є свідченням процесу цифровізації економіки України, а з іншого – сприяє прискоренню процесу цифровізації.

Фактором, що сприяє зростанню безготівкових платежів в Україні, є розвиток платіжної інфраструк-

тури безготівкових розрахунків. У країні діє все більше засобів для операцій з платіжними картками (рис. 5).

На рис. 5 можна побачити, що зростання кількості засобів для операцій з платіжними картками відбувалось протягом усіх останніх років, крім 2022-го, коли велика частка даних засобів опинилася в окупації або була знищена. Головним чином зростання забезпечувалось за рахунок платіжних терміналів у торговельній та сервісній мережах.

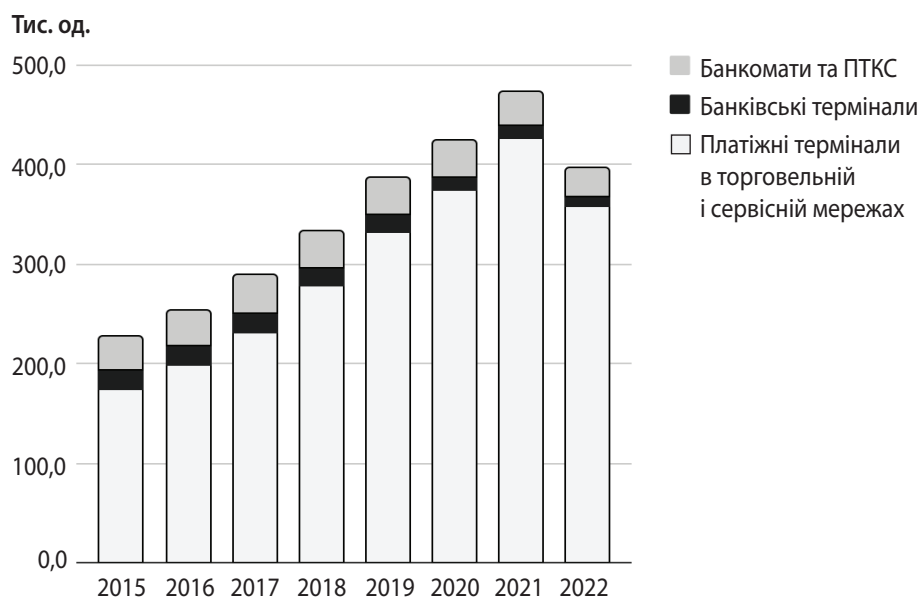

Рис. 5. Платіжна інфраструктура в Україні

Джерело: розраховано на основі [6–9].

Частка банкоматів, програмно-технічних комплексів самообслуговування (ПТКС) і банківських терміналів має тенденцію до скорочення, що продемонстровано на рис. 6.

На рис. 7 можна побачити тенденцію до зростання відносної кількості засобів для операцій з використанням платіжних карток як в Україні, так і в Румунії, але в Румунії це зростання відбувалося вищими темпами, і розрив збільшувався. Проте це не обов'язково означає швидший процес цифровізації в Румунії, адже відносна кількість і відносний обсяг безготівкових операцій з платіжними картками в Україні є більшими за відповідні показники Румунії. В Україні є дуже розвинутою інфраструктура для платежів з картки на картку, що не потребує додаткового обладнання для операцій з платіжними картками.

Структуру безготівкових операцій з платіжними картками в Україні можна побачити на рис. 8, рис. 9.

Частка обсягу операцій переказу з картки на картку в загальному обсязі безготівкових операцій з платіжними картками зростає з 26,4% у 2017 р. більше, ніж удвічі: до 53,3% у 2022 р. (див. рис. 8). Частка обсягу платежів без використання засобів для операцій з платіжними картками (перекази з картки на картку та інтернет-платежі) зростає з 65,2% у 2017 р. на 8,1 п. п. – до 73,3% у 2022 р. (див. рис. 9).

Ще одним індикатором, що свідчить про зростання цифровізації економіки України та водночас є фактором цього зростання, є збільшення кількості карток, що підтримують безконтактні платежі, а також збільшення кількості токенизованих карток – цифрових карток, що створюються в гаманцях платіжних систем Google, Apple та інших і ви-

користуються у пристроях безконтактної оплати – смартфонах, годинниках, браслетах тощо (рис. 10).

Кількість безконтактних карток зростає з 1,1 млн од. у 2014 р., що складало 3,3% активних карток, до 26,1 млн од. у 2022 р., що складало 56,4% активних, тобто відбулося дуже стрімке зростання: майже у 24 рази за абсолютним показником, і в 17 разів зростає частка безконтактних карток у загальній кількості активних карток.

Перші дані про кількість токенизованих карток НБУ почав публікувати за 2019 р., коли їх кількість уже складала 2,5 млн од. (6% від активних). До 2022 р. їхня кількість зростає до 7,9 млн од. (17% від активних).

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки щодо перспектив упровадження е-гривні в Україні.

Інфраструктура для безготівкових розрахунків в Україні розвинена добре. У країні діє велика кількість засобів для операцій з платіжними картками, зокрема платіжних терміналів у торговельній та сервісній мережах. У сусідніх Польщі та Румунії є більша кількість терміналів у розрахунку на 1000 осіб, водночас в Україні є більшою частка безготівкових платежів порівняно з даними країнами.

Частка безготівкових операцій з платіжними картками в Україні є високою, а їхній обсяг зростає. У 2022 р. частка кількості безготівкових операцій з платіжними картками в Україні становила 92,8%, а частка обсягу – 68,1%.

Це пояснюється тим, що в Україні є добре розвинена інфраструктура для платежів з картки на картку, що не потребує додаткового обладнання для

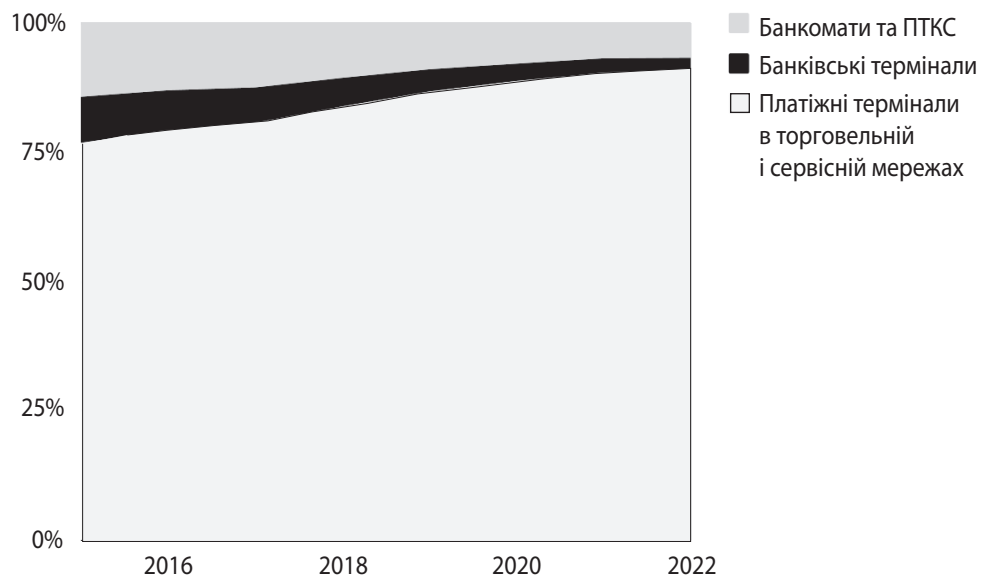

Рис. 6. Структура платіжної інфраструктури в Україні

Джерело: розраховано на основі [6–9].

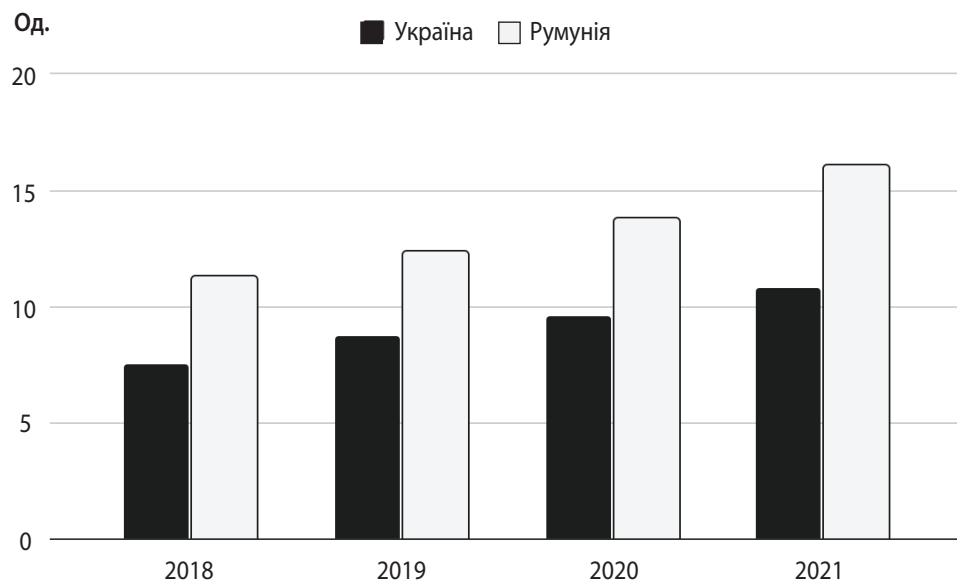

Рис. 7. Кількість засобів для операцій з платіжними картками у розрахунку на 1000 осіб населення в Україні та Румунії

Джерело: розраховано на основі [6–9; 15–17].

операцій з платіжними картками. У 2022 р. частка кількості переказів з картки на картку в загальній кількості операцій з платіжними картками становила 14,4%, а частка обсягу переказів – 53,3%. Частка обсягу операцій з використанням таких засобів, як платіжні термінали, складає лише 26,7% від усіх безготівкових операцій. Тож порівняно меншу кількість засобів для операцій з платіжними картками можна не вважати індикатором менш розвиненої платіжної інфраструктури.

В Україні спостерігається зростання кількості безконтактних і токенизованих карток. У період

з 2014 р. по 2022 р. кількість безконтактних карток зросла майже у 24 рази, а частка безконтактних карток від загальної кількості активних карток зросла у 17 разів. Частка токенизованих карток зросла з 6% до 17% (у 2,8 разу) за останні 4 роки.

Враховуючи дані фактори, можна зробити висновок про те, що платіжна інфраструктура є досить розвинутою для впровадження цифрової валюти центрального банку, якою буде е-гривня.

Звісно, впровадження е-гривні вимагатиме додаткових зусиль з боку НБУ та учасників платіжної системи. Зокрема, необхідно розробити та впро-

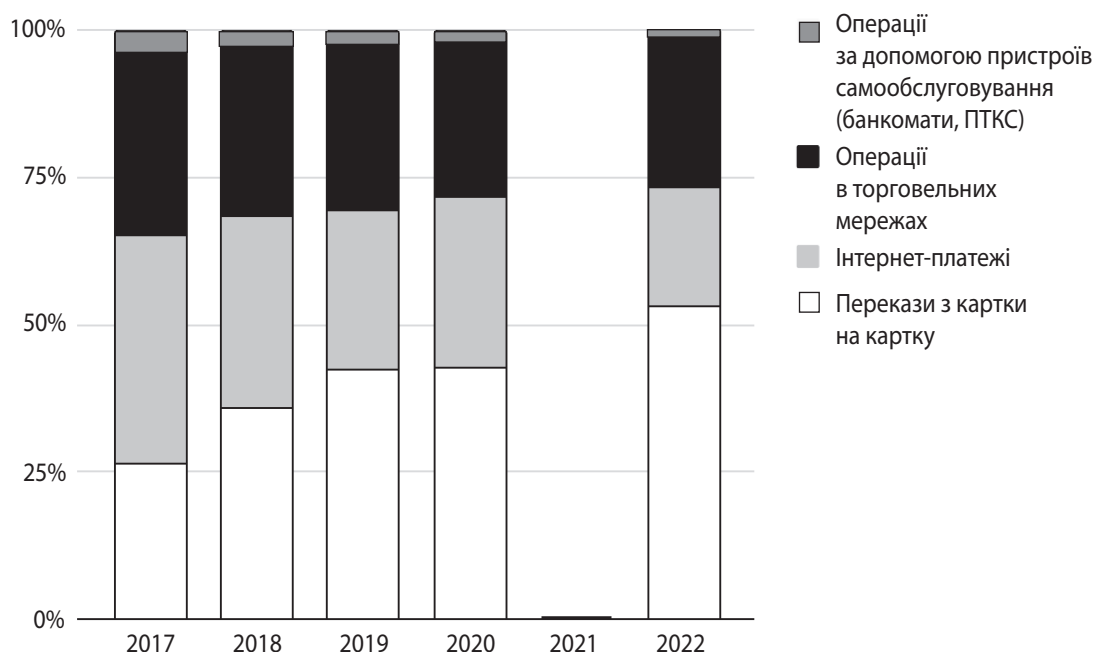

Рис. 8. Структура безготівкових операцій з платіжними картками в Україні за обсягом операцій з 2017 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–9]. Дані за 2021 р. відсутні.

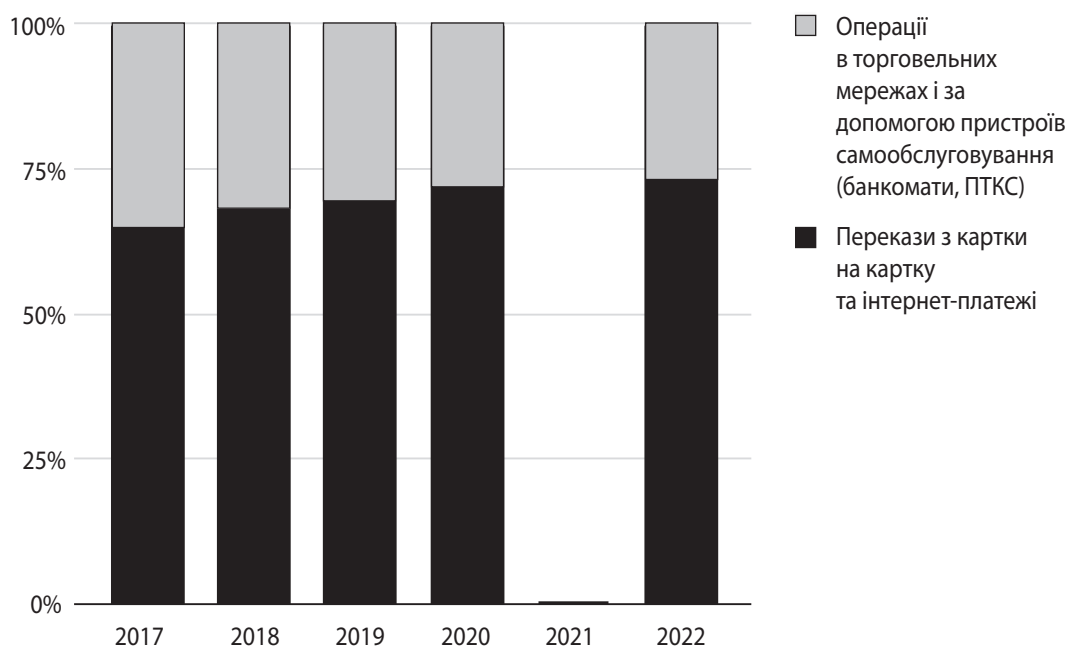

Рис. 9. Структура безготівкових операцій з платіжними картками в Україні за обсягом операцій, згрупованих за критерієм використання засобів для операцій з 2017 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–9]. Дані за 2021 р. відсутні.

вадити технічні рішення для е-гривні, провести інформаційну кампанію щодо її популяризації, а також забезпечити безпеку та надійність е-гривні. Проте, враховуючи позитивні тенденції, що спостерігаються в Україні, можна зробити висновок про те, що впровадження е-гривні є реалістичним і може мати позитивний вплив на розвиток економіки та фінансову систему країни. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аналітична записка за результатами пілотного проекту «Е-гривня» / Національний банк України. 2019. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf?v=6
2. Kosse A., Mattei I. Results of the 2021 BIS survey on central bank digital currencies. BIS Papers. May 2022. No. 125. URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap125.pdf>

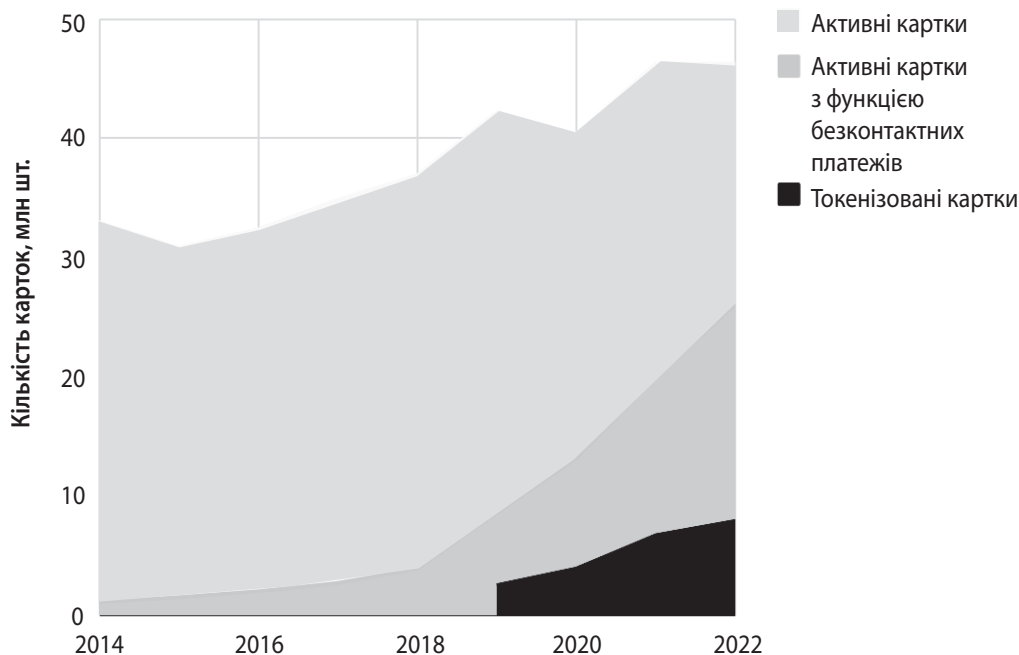

Рис. 10. Кількість безконтактних і токенизованих карток у загальній кількості активних платіжних карток з 2014 р. по 2022 р.

Джерело: розраховано на основі [6–9; 17].

- Cryptocurrencies and tokens. ECB FXCG Update / European Central Bank. 2018. URL: https://www.ecb.europa.eu/paym/groups/pdf/fxcg/2018/20180906/Item_2a_-_Cryptocurrencies_and_tokens.pdf.
- Griffoli T. M. et al. Casting Light on Central Bank Digital Currencies / IMF Staff Discussion Note. 2019. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2018/11/13/Casting-Light-on-Central-Bank-Digital-Currencies-46233>
- Central bank digital currencies / Committee on Payments and Market Infrastructures. Bank for International Settlements. 2018. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d174.pdf>.
- Звіт з оверсайта платіжних систем за 2018 рік / Національний банк України. 2019. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2018.pdf?v=4
- Звіт з оверсайта інфраструктур фінансового ринку за 2019 рік / Національний банк України. 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2019.pdf?v=4
- Звіт з оверсайта інфраструктури фінансового ринку за 2020 рік / Національний банк України. 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2020.pdf?v=4
- Звіт з оверсайту інфраструктури фінансового ринку за 2022 рік / Національний банк України. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2022.pdf?v=4
- Polish Payment System Oversight Report for 2017. Narodowy Bank Polski. 2018. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2017.pdf>
- Polish Payment System Oversight Report for 2018 / Narodowy Bank Polski. 2019. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2018.pdf>
- Polish Payment System Oversight Report for 2019 / Narodowy Bank Polski. 2020. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2019.pdf>
- Polish Payment System Oversight Report for 2020 / Narodowy Bank Polski. 2021. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2020.pdf>
- Polish Payment System Oversight Report for 2021. Narodowy Bank Polski. 2022. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/03/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2021.pdf>
- Archives – Cards, Terminals and Transactions Indicators (Q1 2015 – Q4 2021) / Banca Națională a României. 2022. URL: <https://www.bnr.ro/Statistics-report-1124.aspx>
- Payments Statistics – Indicators regarding cards, number of terminals and transactions with payment instructions / Banca Națională a României. 2023. URL: <https://www.bnr.ro/Payments-Statistics-25316.aspx#>
- World Development Indicators / World Bank. 2023. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>

REFERENCES

- “Analitichna zapyska za rezultatamy pilotnoho proektu «E-hryvnia»” [Analytical Note on the Results of the Pilot Project “E-hryvnia”]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. 2019. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapyska_E-grivnyia.pdf?v=6
- “Archives – Cards, Terminals and Transactions Indicators (Q1 2015 – Q4 2021)”. *Banca Nationala a Romaniei*. 2022. <https://www.bnr.ro/Statistics-report-1124.aspx>

- "Central bank digital currencies". Committee on Payments and Market Infrastructures. *Bank for International Settlements*. 2018. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d174.pdf>
- "Cryptocurrencies and tokens. ECB FXCG Update". *Euro-pean Central Bank*. 2018. https://www.ecb.europa.eu/paym/groups/pdf/fxcg/2018/20180906/Item_2a_-_Cryptocurrencies_and_tokens.pdf
- Griffoli, T. M. et al. "Casting Light on Central Bank Digital Currencies". *IMF Staff Discussion Note*. 2019. <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2018/11/13/Casting-Light-on-Central-Bank-Digital-Currencies-46233>
- Kosse, A., and Mattei, I. "Results of the 2021 BIS survey on central bank digital currencies". *BIS Papers*. May 2022. No. 125. <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap125.pdf>
- "Payments Statistics – Indicators regarding cards, number of terminals and transactions with payment instructions". *Banca Nationala a Romaniei*. 2023. <https://www.bnr.ro/Payments-Statistics-25316.aspx#>
- "Polish Payment System Oversight Report for 2017". *Narodowy Bank Polski*. 2018. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2017.pdf>
- "Polish Payment System Oversight Report for 2018". *Narodowy Bank Polski*. 2019. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2018.pdf>
- "Polish Payment System Oversight Report for 2019". *Narodowy Bank Polski*. 2020. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2019.pdf>
- "Polish Payment System Oversight Report for 2020". *Narodowy Bank Polski*. 2021. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/01/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2020.pdf>
- "Polish Payment System Oversight Report for 2021". *Narodowy Bank Polski*. 2022. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/03/Polish-Payment-System-Oversight-Report-for-2021.pdf>
- "World Development Indicators". *World Bank*. 2023. <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
- "Zvit z oversaita infrastruktur finansovoho rynku za 2019 rik" [Financial Market Infrastructure Oversight Report for 2019]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. 2020. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2019.pdf?v=4
- "Zvit z oversaita infrastruktury finansovoho rynku za 2020 rik" [Financial Market Infrastructure Oversight Report for 2020]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. 2021. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2020.pdf?v=4
- "Zvit z oversaita platizhnykh system za 2018 rik" [Payment Systems Oversight Report for 2018]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. 2019. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2018.pdf?v=4
- "Zvit z oversaitu infrastruktury finansovoho rynku za 2022 rik" [Financial Market Infrastructure Oversight Report for 2022]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. 2023. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Report_oversight_2022.pdf?v=4

УДК 336.7

JEL: C51; E5; G19; G21

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-257-265>

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ПРИБУТКУ БАНКУ

©2023 КУБАХ Т. Г., ДЕХТЯР Н. А., ШЕНКАРЕНКО В. О.

УДК 336.7

JEL: C51; E5; G19; G21

Кубах Т. Г., Дехтяр Н. А., Шенкаренко В. О. Управління формуванням прибутку банку

В умовах воєнного стану та дефіциту державного бюджету питання прибутковості системно важливих банків відіграє провідну роль у підтримці вітчизняної економіки загалом. Зміна економічних умов і зростаюча конкуренція на ринку фінансових послуг накладають на банки певні вимоги та вимагають від них постійного аналізу зовнішнього середовища та підвищення ефективності своєї роботи. Оскільки банки орієнтовані на отримання прибутку, що є головною метою їх діяльності, то управління формуванням прибутку є однією із ключових функцій банків. Таким чином, зважаючи на мінливість зовнішнього середовища, питання управління формуванням прибутку банків є актуальним і потребує дослідження на рівні як окремих банків, так і банківської системи загалом. Метою статті є визначення теоретичних аспектів прибутку банку та практичне дослідження формування прибутку системно значущого учасника ринку АТ КБ «Приватбанк». Завдання статті полягають у визначенні поняття «прибуток» та його складових; аналітичному дослідженні фінансових результатів банківської системи та АТ КБ «Приватбанк»; проведенні кореляційно-регресійного аналізу прибутку та визначенні основних напрямків щодо його формування. У статті застосовані такі методи та прийоми дослідження, як абстрагування, конкретизація, створення теорії, а також методи аналізу, оцінки та моделювання. Визначено актуальність даної тематики; розглянуто теоретичні визначення поняття «прибуток банку», його бібліографічну складову, надано власне визначення досліджуваного поняття; проведено аналіз фінансових результатів і показників прибутковості банківської системи; проаналізовано показники прибутку АТ КБ «Приватбанк»; здійснено кореляційно-регресійний аналіз із використанням методу найменших квадратів; зроблено висновки щодо проведеного аналізу формування прибутку банку. Подальші дослідження допоможуть конкретизувати вплив факторів на формування прибутку та визначити шляхи його максимізації в умовах кризових явищ.

Ключові слова: прибуток банку, прибутковість, фінансовий результат, банківська система.

Рис.: 5. **Табл.:** 8. **Формул.:** 6. **Бібл.:** 8.